

IV

37
48

Z B R O D N I E N I E M I E C K I E

dokonane na terenie Marymontu.

Od początku powstania Zolibórz zamykali kozacy ~~9~~ ~~armii~~, należący do armii Własowa, oddziały wchodziły w skład grupy bojowej Reinefarth'a (wiadomości z ankiety von dem Bacha). Komu podlegały oddziały niemieckie, które obsadzały koszary w dawnej szkole gazowej (u zbiegu ul. Gdańskiej i Paska - ~~Bruppen~~ ~~Wirtschaft~~ ~~slager~~), szkoły przy ul. Kolektorskiej i Marymonckiej, tereny CIWF, t. zw. "Błaszanka" przy ul. Kamedułów, klasztor na Bielanych - dochodzenie nie ustaliło, a ustalenie należy do opinii biegłych. Gen. Kallner użyty do opanowania Zoliborza przybył w końcu września (wiadomości z ankiety von dem Bacha).

W pierwszym okresie do dnia 14. IX. 1944 r. na Marymoncie wyżej wymienione punkty są zajęte przez Niemców. Akcja powstańców z 1-ch dni sierpnia 1944 r. ^{zmienności do} ~~wyparcia~~ Niemców z Marymontu nie powiodła się. Powstańcy utrzymują się na tym terenie jedynie w postaci luźnych i ruchomych punktów bojowych, patrolując i ściągając zaopatrzenie dla swych głównych sił znajdujących się na terenie Zoliborza. Niemcy wysyłają w teren także swoje patrole, a ludność cywilna znajduje się pod ostrzałem niemieckim.

W tym okresie, oprócz ostrzeliwania ludności cywilnej, podpalenia kilku domów, co można nazwać wojskową koniecznością, mają miejsce sporadyczne wypadki wysiedlania ludności cywilnej z domów, gwałcenia kobiet, pojedynczych mordów osób cywilnych i jeńców.

Dowody w aktach OKMW III/I L.23 Marymont 1).

I. Obraz ogólny sytuacji na Marymoncie daje zeznanie księdza Zygmunta Tróćnyńskiego, zam. w Warszawie przy ul. Gdańskiej Nr. 6^{1/2} (prot. zezn. z dn. 26. VIII. 1948 r.)

Do omawianego okresu (przed dn. 14. IX. 1944 r.) świadek zapodaje, iż na ul. Międzychodzkiej pomiędzy 6-20. VIII. 44 r. został zastrzelony złapany przez Niemców powstaniec oraz został zamordowany ^{zajm} ~~zajm~~..... we własnym domu na rogu ul. Jana III i Międzychodzkiej.

W dniu 14. IX. 1944 r. miał miejsce atak niem. na Marymont od strony Bielanych. Przed tym dniem zrzucono z samolotów ulotki wzywające ludność do opuszczenia miasta, ulotka znajduje się w aktach.

II. W czasie ataku na Marymont oddziały niemieckie uderzyły w 2 grupach:

38
49

- 1) pierwsza szła wzdłuż Wisły po osi ul. Kamedułów, złożona była z oddziałów Wehrmachtu,
 - 2) druga wychodząca z CIWF'u i uderzająca na Olejarnię i pętlę linii tramwajowej Nr.14 przy ul. Rudzkiej wzdłuż ul. Gdańskiej i Marii Kazimiery. (Zeznanie ks. Trészyńskiego i Jana Rogalskiego).
- Na trasie drugiej grupy miały miejsce masowe mordy ludności cywilnej, dokonywane przez oddziały niemieckie zaraz po zajęciu niebrońonego terenu.

I. Przy ul. Dembińskiego Nr.2/4 w domu Rogalskich, żołnierze niemieccy obrzucili piwnicę granatami i do wychodzącej na rozkaz ludności strzelali z karabinów maszynowych. Kilkadziesiąt osób wychodzących z piwnicy zginęło przed domem, było dużo rannych, resztę poprowadzono w kierunku Stawów, kilka osób ukryło się. Zeznają o tym świadkowie, którzy znajdowali się w grupie rozstrzeliwanych. Należy tu wymienić zeznanie:

- 1) św. Jana Rogalskiego, zam. w Warszawie przy ul. Dembińskiego Nr.2/4 (prot. zezn. z dn. 25.VII.1948 r.).

W chwili nadejścia oddziałów niemieckich, świadek znajdował się w piwnicy, ~~słyszac strzały~~ ^{~ mroczka mordu} uciekł, ukrywał się w domu i po odejściu mordujących widział zwłoki, których liczbę określa na ~~ponad~~ 30.

- 2) św. Władysława Gąsiorowicza, zam. w Warszawie przy ul. Bieniewieckiej Nr.4 m.8. (prot. zezn. z dn. 17.VII.1948 r.).

Świadek zapodaje okoliczności mordu przed domem Rogalskich oraz nad Stawami, sam znajdował się w grupie wyprowadzonych, widział mordy.

- 3) św. Janiny Sliwińskiej, zam. w Warszawie przy ul. Potockiej Nr.35 m.4 (prot. zezn. z dn. 28.VII.1948 r.).

Świadek znajdowała się w grupie wyprowadzonych z domu Rogalskich, po drodze uciekła z grupy.

- 4) św. Marii Arkita, zam. w Warszawie przy ul. Tczewskiej Nr.7 m.2 (prot. zezn. z dn. 20.VII.1948 r.).

Świadek znajdowała się w grupie rozstrzeliwanych, przyczym został zastrzelony jej syn.

- 5) św. Konstantego Tarana, zam. w Warszawie przy ul. Dembińskiego Nr.14 m.2 (prot. zezn. z dn. 24.VII.1948 r.).

Świadek widział scenę zabijania z innej posesji, był obecny w 1945 r. w czasie ekshumacji grobu przed domem Rogalskich.

2. Przy ul. Marii Kazimiery Nr.29 oddział niemiecki wyprowadził ze schronu ludność cywilną w liczbie kilkudziesięciu osób, w większości kobiety i dzieci, ustawił pod ścianami wypalonego domu po przeciwległej parzystej stronie ulicy i rozstrzelał z karabinu maszynowego, ustawionego na podstawach.

Dowody:

1) Zezn. św. Antoniego Juszczyńskiego, zam. w Warszawie przy ul. Łochowskiej Nr. 15 m. 38. (prot. zezn. z dn. 30. VII. 1948 r.), który znajdował się w grupie rozstrzeliwanych i był kilkakrotnie raniony 3.

Na posesji ogrodnika Wolańskiego przy ul. Marii Kazimierzy m. 70-72 przy wyschłych stawach, oddział niemiecki rozstrzelał kolejno kilka małych grup mężczyzn, wybranych z pomiędzy grup ludności zatrzymanych w tym miejscu. Zgromadzona ludność była ograbiona. Wybieranie mężczyzn na egzekucje przzerwano ~~Ważki~~ na rozkaz przybyłego na motocyklu ^{zobowiązuje do dowodzenia} oficera.

1) Zeznanie św. Eugenii Bakatewicz, zam. w Warszawie przy ul. Bieniewieckiej Nr. 4 m. 22 (prot. zezn. z dn. 20. VII. 1948 r.).

Świadek była wyprowadzona z domu Rogalskich nad stawy, widziała mordy. Zapodaje okoliczności wyprowadzenia i mordów: ~~wyżej wymienionego~~

2) ^{24. VII. 1948} Wacława Gąsiorowicza

3) Stanisławy Rogalskiej

4. Przy ul. Marii Kazimierzy Nr. 3 pod murem pałacyku Marysieńki u zbiegu ulic Marii Kazimierzy i Potockiej żołnierze niemieccy przybyli na czołgu, dokonali egzekucji grupy ludności cywilnej wyprowadzonych z piwnicy domu przy ul. Marii Kazimierzy Nr. 3.

1) Zezn. św. Antoniny Szulczewskiej, zam. w Warszawie przy ul. Marii Kazimierzy Nr. 3 m. 5 (prot. zezn. z dn. 28. VII. 1948 r.).

Świadek była ranna w czasie egzekucji. Zapodaje, iż wiele osób uciekło przed i w czasie strzałów. Zginęła wtedy cała rodzina rotmistrza Zmiji, dowódcy Marymontu.

2) Zezn. św. Marii Czaja, zam. w Warszawie przy ul. Marii Kazimierzy Nr. 3 m. 4 (prot. zezn. z dn. 31. VII. 1948 r.).

Świadek znajdowała się w grupie rozstrzeliwanych, udało się jej zbiec.

5. Na terenie Kaskady (Stacji Ścieków Dyrekcji Wodociągów i Kanalizacji ~~przy ul.~~ żołnierze niemieccy zastrzelili 5 starszych osób z ludności cywilnej, wychodzących na wezwanie ze schronu na terenie Kaskady.

1) Zezn. św. Cygulskiej, zam. w Gdańsku-Oliwie przy ul. Tetmajera Nr. 8 m. 3 (prot. zezn. z dn. 1. IX. 1948 r.).

Świadek zapodaje w jakich okolicznościach Niemcy zajęli Kaskadę oraz dokonali mordy.

Na ul. Gdańskiej i Kaskadowej po zajęciu tego terenu przez Niemców świadkowie Aleksandra Zielińska, Sabina Nalboręka,

81

L [REDACTED] widziały zwłoki 5 osób na terenie ul.Gdańskiej Nr.14. Swiadek Zielińska rozpoznała, iż były to zwłoki mieszkańców domu przy ul.Gdańskiej Nr.23B.

Jak wynika z zeznań powołanych świadków ludność cywilną gromadzono na Bielanach w lasku i na terenie CIWF'u, gdzie miała miejsce segregacja, przy czym zdolnych do pracy kierowano do obozu przejściowego w Pruszkowie.

Nocą na terenie CIWF'u "Ukraińcy" uprowadzali kobiety, gwałcąc je (zezn.św. Bukatewicz, Gąsiorowicza i innych).